

"נגע צרעת" - פרק יג

בפרקים הקודמים למדנו על תפקידם החשוב של הכוהנים – בהוראת חוקי התורה לעם, ובקיום עבודת ה' במשכן. אלו המצבים הרגילים שבהם עומדת בפני האדם מישראל האפשרות להגיע למשכן, מקום השראת השכינה.

אולם ישנם גם מצבים פחות טובים, בהם האדם מישראל נמצא בטומאה, ומנוע מלכתחילה מלהגיע למשכן. אחד המצבים הללו הוא זה של מצורע, שהוא כעין מחלה רוחנית - נגע גופני המסמל את הריחוק מהשכינה והדורש תיקון יסודי ועמוק.

בפרקנו נלמד על כיצד הכהן מלווה את היהודי צעד אחר צעד ממצב של ריחוק למצב של טהרה וכפרה.

למורה:

האופן המוצע ללימוד:

בפרשה - פסוקים ארוכים, המפרטים סוגים שונים של נגעים, ואת מצביהם השונים. בלימוד שלנו לא נתמקד בצורה ובמראה של כל אחד מהנגעים, אלא בתהליך הכללי של האדם המנוגע ובקשר שלו עם הכהן.

נעשה זאת בשלשה שלבים, כאשר הראשון והאחרון שבהם – עיקר, אף על פי שהם מיעוט הפסוקים:

1. לימוד פסוקים א-ח – מה עושה האדם הרואה נגע בבשרו, למי הוא פונה, מהן האפשרויות העומדות בפני הכהן וכו'.
2. נציין כי ישנם סוגים שונים של נגעים שעל פיהם יכול הכהן לטמא את המנוגע – נזהה אותם בפסוקים ונראה את שמותם, ללא עיון בפרטים: בהרת, שאת, שחין, מכה, נתקים (נגעי שער).
3. ומיד נעבור לפס' מה-מו להבין מהי המשמעות של "וטמא הכהן", מהם דיניו של המצורע. בפסוקים אלו נייעזר גם בשלשה דיבורי המתחיל ברש"י

הצרעת - בפסוק ב נתוודע למונח "צרעת", שהוא שם כולל לסוגים שונים של נגעים. לדוגמה: בפס' א "שאת", "ספחת", "בהרת" הם שמות שונים של נגעים ספציפיים (הנבדלים זה מזה ברמת הלובן, רש"י). השם הכולל של כל הנגעים הוא – צרעת.

חשוב להזכיר כי רק הכוהנים הם שידעו ונצטוו לזהות את הנגעים האלה, ולטהר את האדם הננוע. בימינו – אין נגעים מן הסוג הזה, וגם אין כוהנים היודעים לזהותם ולטפל בהם.

אין לבלבל, אפוא, בין הצרעת המוכרת לנו מהמאות האחרונות - מחלה קשה ומדבקת, והסגרת החולים בה ב"בתי המצורעים" מחשש להידבקות. הצרעת האמורה בתורה היא אמנם נגע בעור, אך היא איננה אותה מחלה מדבקת, והיא ודאי איננה מתרפאת באמצעות משחות..

הופעת הנגע והפניה לכהן (פס' א-ב)

א וַיִּדְבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן לֵאמֹר:

ב אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ סַפְחַת אוֹ בַּהֲרַת

וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לְנֹגַע צָרְעַת

ניתן להמחיש את הענין של "נגע רוחני" על ידי המחזה של יהודי ה"מתקשר" לקופת החולים ומבקש לקבל טיפול עבוד נגע מסוים שהופיע בעורו ממש הבוקר.
לאחר שיחה קצרה מתברר שזהו סוג של נגעים שהקופה איננה מטפלת בו..
על כן יומלץ למתקשר לפנות לגורמים אחרים, המומחים בדיוק למצבים הללו, ואצלם יוכל לקבל את ההנחיות המתאימות. כך נפנה את התלמידים לפס' ב – על מנת לאתר מי הם המומחים הללו.

וְהוּבֵא אֶל אֶהְרֵן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל אֶחָד מִבְּנֵי הַכֹּהֲנִים:

המנוגע יבוא אל הכהן ויבקש להבין מה המשמעות של המראה.

והתשובה - בפסוקים שנלמד בפרק.

ראשית, הכהן בוחן את הנגע על פי הלכות התורה. הוא מזהה בדיוק מהו צבע המראה (לבן) ומהו עומק המראה (הנראה בהשוואה שבין הנגע לרקע של העור סביבו). אם הכהן אבחן את המראה כ"נגע" עומדות בשלב הזה שתי אפשרויות. האחת – בפסוק ג, השניה – בפס' ד.

נשאל את התלמידים – האם יוכלו לאתר את שתי האפשרויות

ג וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֹּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בְּנֹגַע הַפֶּדָּה לְבָן וּמְרָאָה הַנֹּגַע עֲמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֹגַע צָרְעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטָמֵא אֹתוֹ: ד וְאִם בִּהְרֵת לְבָנָהּ הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעֲמֹק אֵין מְרָאָה מִן הָעוֹר וְשָׁעֲרָה לֹא הָפֵךְ לְבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת הַנֹּגַע שִׁבְעַת יָמִים:

ההסגר הוא בידוד המנוגע מחוץ למחנה למשך שבוע (רש"י, ומשנה מס' מגילה א, ז). כעבור שבוע יבדוק הכהן את הנגע ויחליט האם הוא טהור, טמא או שצריך הסגר לשבוע נוסף:

[ביאור המושגים: פשה = גדל והתפשט ; כהה = צבע הנגע (שהוא לבן) כהה ונהיה דומה לעור הרגיל]

אפשר לתת לתלמידים משימה – להשלים את הטבלה תוך השמטת חלק מהפרטים:

החלטת הכהן	סוף שבוע שני	החלטת הכהן	סוף שבוע ראשון	החלטת הכהן	מראה הנגע
					המראה עם כל סימני הנגע
		טמא			המראה עם חלק מהסימנים
			לא פשה הנגע		
טמא	פשה הנגע				
טהור					

* * *

בין אם בראיה ראשונה, ובין בראיה שניה או שלישית, אם הנגע מוכר כנגע צרעת – הכהן מכריז על המצורע כ"טמא".
 מה המשמעות של הכרזה זו?
 המצורע שזה עתה נתבשר על טומאתו בוודאי שואל את הכהן: "מה זה אומר?" (ניתן להמחיש בפני התלמידים - הן את המצורע המודאג, והן את הכהן המודאג)
 כדי להבין את המשמעות הקשה של טומאת המצורע - נעבור ללמוד את פס' מד-מו, המתייחסים לכל הנגעים:

ננסה להשיב למצורע על פי פסוקים מה-מו. מה משתנה בחייו כעת? מה עליו לעשות? לשם כך ניעזר בפירושו רש"י (דיבורי המתחיל ע"פ תכנית הלימודים).

מה יהצרוע אשר בו הנגע

בגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע

ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא:

מו כל ימי אשר הנגע בו

יטמא טמא הוא בדרך ישב מחוץ למחנה מושבו:

המצורע משולח מחוץ ל"שלוש מחנות". הוא עוזב את ביתו, את משפחתו, ואת שבטו. הוא מתרחק ממקום השכינה. מנהגו – מנהג אבלים. לכל רואהו הוא מכריז כי הוא טמא, למען ירחקו ממנו!
 וכאן המצורע מן הסתם שואל את הכהן – למה? מה קרה? כיצד ומתי הוא יוכל לחזור אל המחנה?
 וזהו המקום להבהיר כי החזרה אל המחנה איננה תלויה בזמן. הנגע הוא סימן לאדם המורה על מצבו הרוחני. חזרתו אל המחנה ורפואתו תלויה, אפוא, בתיקון המעשים.

ניתן להמחזיז את המצורע ה"מתקשר" כל הזמן אל הכהן על מנת שיבדוק אותו - אולי כהה הנגע?.. ומנגד - את הכהן המכוון אותו שוב ושוב מהמתנה טכנית, למחשבה מהותית על המעשים שעשה ועל דרך התיקון והתשובה.

לשיקול דעת המורה – כדי לסבר את האוזן ניתן להביא כדוגמה למשך הזמן האפשרי של הצרעת, את אחד המצורעים המפורסמים בתנ"ך – המלך עוזיהו. בספר דברי הימים (ב, פרק כו) מסופר על המלך עוזיהו שהשיג ניצחונות גדולים, וביצר את ירושלים בבניה חזקה ומפוארת, "וּכְחֻזְקָתוֹ גָּבַהּ לְבוֹ עַד לְהִשְׁחִית". בגאון ליבו נכנס להיכל על מנת להקטיר קטורת על מזבח הזהב, ועל אף הפצרות הכוהנים לא חזר בו. כאשר עמד עם הקטורת ליד המזבח – נצטרע. עוזיהו היה "מְצַרֵּעַ עַד יוֹם מוֹתוֹ וַיֵּשֶׁב בֵּית הַחֻפְשִׁית (מקום מבודד על יד החומה) מְצַרֵּעַ כִּי נִגְזַר מִבַּיִת ה' וַיֹּתֶם בְּנֵוֹ עַל בֵּית הַמֶּלֶךְ". לפי חז"ל משך זמן זה היה 25 שנה!

חז"ל ביארו במקומות שונים על איזה חטא באה הצרעת. בגמרא נמנו שבעה חטאים אפשריים לצרעת (תלמוד בבלי, ערכין טז.). כדאי להדגיש לתלמידים כי העקרון הוא שהצרעת הינה אות רוחני - למען ישוב האדם בתשובה, וכי חטאי האדם יתבררו במהלך התיקון שייעשה אל מול הכהן. נביא את דברי רש"י המפורסמים, כי אחד החטאים המרכזיים שעליו באה צרעת – הוא לשון הרע.

רש"י לפסוק מו:

בדד ישוב - שלא יהיו שאר טמאים יושבים עמו. ואמרו רבותינו מה נשתנה משאר טמאים לישוב בדד? הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו - אף הוא יבדל!

אם כן, מדיניו הקשים של המצורע נוכל גם ללמוד עד כמה חמור עוון לשון הרע, והטלת הפירוד בין אנשים במחנה. הדרך לתיקון וחזרה אל המחנה תלויה במצורע - בתיקון מעשיו ודרכו. חכמים אמרו כי עונו של המצורע רמוז גם בשמו: **מצורע** – מוציא שם רע

משימה לתלמידים:

המצורע רוצה לשוב לביתו ולמשפחתו. הוא זקוק לעזרתכם הציעו לו כמה **עצות טובות** – מה הוא יכול לעשות, או ממה עליו להימנע, על מנת שיוכל להצליח במשימתו ולהינצל מעוון לשון הרע:

_____

_____

_____

_____

בפס' ט-מד ישנם סוגים שונים של מראות – שאת; שחין; מכווה; נתקים (נגעי שער); בהרת. לכל נגע – דינים והלכות משלו. הרואה נגע צריך לילך לכוהנים אשר היו בקיאים בהלכות אלו, והם פוסקים את הדין. אין אף אחד מהמראות הללו מטמא אלא על פי הוראת הכהן.

משימה לתלמידים – "מיומנו של מצורע"

בתהליך העובר על המצורע ישנם מספר שלבים משמעותיים – בשעת מראה הנגע, במפגש עם הכהן, ההסגר, הבידוד, השיבה אל המחנה וכדו'. שלבים אלו קשורים במצבו הרוחני של המצורע. ניתן לתת לתלמידים משימת כתיבה פתוחה, המתארת אחד מהשלבים הללו (או כמה), לפי שיקול דעת המורה) מנקודת הראות של המצורע.

אפשר לתת משימה פתוחה ואפשר לכוון באמצעות משפטי פתיחה כגון:

- באותו הבוקר שראיתי את המראה המוזר בעור...
- כשעמדתי מול הכהן פחדתי ש..
- כאשר הכהן החליט להסגיר אותי חשבתי ש..
- כשהכהן הכריז שאני טמא הרגשתי ש..

מיומנו של מצורע

צרת הבגד (פס' מז-נט)

צרת הבגד היא דין מיוחד, אשר עליו כותב רמב"ן:

"זה איננו בטבע כלל ולא הווה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל בהיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון - יתהוה כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו"

אם כן, נוכל לתאר את המושג הבסיסי של "צרת הבגד" לתלמידים, ולראות את פסוקי הפתיחה והסיום (מז-נט, נט) מבלי להיכנס לפרטי הדינים. נסביר לאור דברי רמב"ן (אין צורך להביאו מבפנים בפני התלמידים אלא להסביר על פיו) כי זהו סימן מיוחד, לעם אשר השכינה נמצאת ממש בקרבו, אשר מורה לאדם מתי ה' סר מעליו. סימן זה יכל להופיע גם בבגדים וכלי עור:

"וְהַבֶּגֶד בִּי יִהְיֶה בּוֹ נֹגַע צָרַעַת

בְּבֶגֶד צֹמֵר אוֹ בְּבֶגֶד פְּשִׁתִּים..

וְהָיָה הַנֹּגַע יִרְקַק אוֹ אֲדָמָדָם.."

לצרת הבגד – מצבים ודינים שונים, וכאשר הכהן מטמא את הבגד – יש לשרוף אותו.

לשיקול דעת המורה – להפנות את התלמידים לביאור רש"י למילים: "יִרְקַק אוֹ אֲדָמָדָם"

יִרְקַק - ירוק שבירוקין

אֲדָמָדָם - אדום שבאדומים

ולא כלשונו ש"יִרְקַק" הוא ירוק בהיר, אלא כמו שאנחנו אומרים היום "קטנטן" – קטן מאד, כך

"אֲדָמָדָם" לפי פירוש רש"י הוא.. אדום-אדום, אדום מאד!